

3/226.

Франко П.

[Вершин і низин]
(Частина збірки)

Поетія

1880-1885.

Автограф

Баржув

14 x 21.5.

Примітка:

Автограф являє собою уривок підготовленої до друку збірки поезій П. Франка, як ввійшли під назвою збірки "Вершин і низин". Ця цитована збірка відрзняється укладкою поезій і датуванням. В рукописній збірці в одних віршах, що не ввійшли в друку. Цей автограф, куплений у книжника подарував акад. Мухом. В. Г. встановити д. П. М. у Львові. Писано в Галицькій правобережній.

Гімн (Вільний революціонер) б. г.

Векнякки: I. Дивувалися земля, 27. III. 1880.

II. Примить, блискодрогая пора наступає 5. V. 1881.

III. Триє сонічко - 28. III. 1880.

IV. Узнов по зеленіх луках - 1. V. 1881.

V. Земле, моя всеплодоносная мати!

VI. Розвивайся, горо, борзо, земляна діброво!

VII. Не забудь, не забудь - 5-10. VI. 1882.

VIII. Миє небесе прояснилось - 29. III. 1880.

IX. Ще тебе у садочку сонічій - 25. IV. 1881.

X. Вєсно, ох добго те не тебе лежати! - 6. V. 1883.

XI. Рау би я, вєсно, в вєселій курті - 3. V. 1881.

XII. Вєснякіі пісні - 13. VIII. 1882.

XIII. Вєсно, що за людю ти - 14. X. 1883. - Цей вірш ввійшов під назвою інших порків.

Пісня (Ой, що в полі за димом?)

До душі ("Душі, діти мої") 6. IV. 1880.

VII. Наука - у дитині!

VIII. "Вєсноди не вєсетися правда" - 6. II. 1880

Не було в збірці з 1881

IX. Земля, земля в тебе владаря гродного" - 31. XII. 1882

X. "Філія радісно півного та лєтитися круг ровка", - 13. VI. 1880

Жаленярі. (незакінчене).

Jwale Fraeko

---

utasmogemy akopisim

2
небо јамеје,
звонитъ ивсеньку
шайборногок,
затонувши деиь
в безднѣ мурѣни
Кристалнаго
океану...

Вѣтань,
вѣтань орагу! Вѣне
проучи вѣтри,
прокунитъ мороз,
вѣне проучи ма дима!
Любо ди хаје
воздухъ летоту;
ловъ у гиврину,
шго зину будитъ ва,
в чужди радѣно
бѣлѣ згоробая,
могдага кровъ,
такъ и чужди земли
димае. збогаеъ
шловъ чуждоу,
отъвучигоу.

Вѣтань орагу, вѣтань,
сѣ в шгалмвѣи пал
золоте зерно!
Стрелетомъ лубѣи
мату шираја
обѣме јого,
Кровѣи тенѣюу
на кормилѣ јого,
оберитъ мѣво
вирѣитѣ јого!

Гей брати, в Ково
серѣи штеје,
руки шлѣнѣи,
душка репѣја,
прокидајте се ва!
Вѣтаньте, шухајте
всемоушного
нокнику вѣни!
Сѣте в головахъ
шисмъ волѣнѣи,
в серѣтахъ магобу
братолоубѣја,
в чуждехъ шѣи шлѣитѣ
го вѣи Ково
доју за добро,
шгалте ј волю вѣи!
Сѣте! На шухку,
на шѣву рѣтѣу
впадутъ шѣи на
шисмъ вѣи шѣи!

28/IV 1880

IV

І знов по зелених луках
погало сонце ширні роботу;
і знов по широким полях
полились ріки львівського потоу.

По тихій, по шестій ріці
знов сріблитою риба гуляє;
по голій, тімній толоці
знов худоба худа скандує.

Звенить утхив шибалтис
і гудує Кузе Коло Кладки;
дорогою тваринька біг:
екватор в село за податки.

IV 1881

V

Земле, моє всенлозотраїа мати!
Сили, што в твоїй дивителі турбіні,
Кранлоу, што в доїу сміліїм стоїти,
дай і мні!

Дай мні тепа, што розширює гуду,
тиїть чубе і отивчує Кров,
што до льудей безрапильнуї будить,
тиїть льубов!

Дай мні отиу, штоб тиї слово наїти,
серца ітраїаті громоуїу дай влаїт,
правді сміїти, неправду наїти
вігну дай ітраїт!

Силу рукам дай, штоб нута лопати,
жаїїть дуїкам - в серце Кривди вграти,
дай працювати, працювати, працювати,
в праїці ікопати!

VI

Розвиваїа моє борзо, зелена гідрото!
Отиваїе по шертвіла природа на ното.
Отиваїе, розвиваїе нута жиновїї,
одновлаїеї в свіні или і свінії надїї.

Зеленїїа, рігне поле іукраїїнська нубо,
нідоїїїїа, колосїїа, ростїїїа ігасїїа.
Ішто вїраке добре іїїїа ти по вїк иїїїа,
ішто вїїїа добра смїїїа гїїїа иїїїа іїїїа!

VII

Не забудь, не забудь
юїїїа гїїїа, гїїїа вїїїа,
нїїїа нїїїа, іїїїа нїїїа
проїїїаїїїа вїїїа!

Злоїїїа смїїїа, тихїїа вїїїа,
шїїїа смїїїа і льубовїїа,
шїїїа нїїїа вїїїа
не вїїїаїїїа, не нїїїа!

Вїїїа нїїїа - да іїїїа гїїїа
в саїїїа і гїїїа,

могони нарастуть
наривках і душі.

Лише хто любить, терпить,
в Кім Кров мить Кімлі,
в Кім надія мить мік,
Кого бй мить мамить,
любавке горе смутить
а добро все мить,
той цілий голубик.

Можли бйу книзі чей
голівком цілим
не прийм-лось той бйть,
будь хоть хвилею ни-!

А в поганій дні,
болотваній дні,
як надія прождє,
як когали чутє,-

як у великих горіє
любви, бйу жа вїх
на вузкі, на круті
ти зїзєш наливї,-

скупить серце ~~море~~ мурра,
ско-вуть нощ терни,
о, тоді най шить
взвато ти молчанн!

О, тоді злоти ти
отхивлять твою чуждє!
Зрних знів, знів вели
не забудь, не забудь! 5-10/VI 1882

VIII

Лише небесе прояснїло
і блеском роковим обмгло,
надїє румянцєм наїє,-
нікі в турмі аж серце мїє.

Нараз в берїїрному просторї,
парус мот на далеких морї,
маленька хмарка вирунає
і зїльна, їїх наду мває.

Мого в нїй мутїтьєва і тренєре,
немов у серце малодєре
вїрєва думка шлюбіта,
чївом хмаркоу обвіта.

Могли а сонця зїмували
з мїва небєс ту мїлу негали,
мїш на річницях золотїстїх
зї-їри Крам.непочкї зависли.

Онебо, Кристалєве море,
що замгєліло в серцї твоїм
в їй хвилї? Ти земї грїбної
вєшкє, нещобїтє горе?... 29/IX 1880

6
Рад би ја јасіребом илавато в блакиті,
цвѣтков зеленюу прѣтисъ з земли,
филею бурхато о мамі розбиті,
муралою прѣтисъ в вѣтрині тені!

Вмерти, з нитва розмисли сва на волю,
в ризні землиці спогити вг снї,
шгод не чутъ в серці некулого болгу,
людьскої мукі не барити шкрїв! 3/IV 1881

XII

Веснванїї ніснї,
вснванїї снн,
чом так безудїсннї,
безвїдраднї вн?

Чи дѣва вас не маје
жївнї в лїсах,
чи дѣва вас не цѣје
сонце в небесах?

Чи дѣва вас весела
квїтка не цвїтє,
што мнѣ в бої села,
людькнї бїль зрїтє?

Ох, шнвї зїроби,
чуднїй сонце в свїт, —
мнѣ шнтва-мнубовн
в людькнх серцѣвах нїт.

Втїсно нїшѣва мнѣ,
гальр, шнвн, Крїк....
тїлько бїгнїй шнѣ
з голоду мнїк.

Цвїти серце поља
золот і гороб....
тїлько тѣмнї невалѣ
се народнїу кров.

Крамнє бтѣ дѣва мнѣ
рѣшївати, бат,
про красу прїроднї,
нїж про людькнїй шлг.

Але не дѣва мнѣ
се свїваїю ја,
то ј шїна вїходїтє
нїснїка моїа. 13/IV 1882

7
XIII

Велно, што за чудо тн
творїш в моїї гнудн?
Чи твїй покнїк з мертвотн
ј серце к шнїнї будїтє?

Огора шнв лѣв Лазар ја
в горѣ голѣвнї —
ох, јакнн нова горѣ
мнї зѣбнсла нннї?

Чуднїй звук мнѣ зѣв Куднє,
кннє — туї то — ген то:
„Вїтанє, шрокннїва, шробуднє!“
Vivere memento!

Вїтре тнмнї, братє мнї,
чи твоїа се мѣва?
Чи на шїрї, на шкнлнї
так шуднїтє зїрѣва?

Шравнѣ, чи се мѣне тн
вїшннѣ так шїтала,
што с нїг Крїкн мертвотн
жнѣ на шїтлѣ вїтала?

Чи се мѣне шїшрїт твїй
рїкнѣ, шїбнн лѣнѣ,
жнѣ мнї шнїток і зѣлїї?...
Vivere memento!

Внуднї гнїю шнубнї глас,
шнуднї кннїк шнїтва мнннї...
Велно, вїтре, шнублїу вас,
горн, рїкн, туї!

Муде, муде! ја ваш брат,
ја дѣва вас рад шнїтн,
серцѣва шѣво шрѣвїю рад
ваше горе жнїтн!

А шго Кров не мѣне жнїтє,
шншннѣ шнннѣ то!
Мнѣ борѣтїсє шнннїтє — жнїтє!
Vivere memento! 14/X 1883

Лістка

8
499/30

Ой що в полі задишове?
Чи то вірши Крильши брідьца?
Чи, то долба црвадхи Коуле,
Красу сагити, розуи сіє,
чривовиває, чрививує:
Сходи Краю до схи іонцва,
Ти розуи ємо за ранку!
Роси Краю до пояса,
Ти розуи висше мене!
Іди Краю мене людє,
Ти розуи чривагами!
Не даєть Краю тому взати,
хто ти хоре свит збязати!
Не даєть Краю тому в руки,
хто їа хоре в нута вкити!
А як внадеи у неволу,
розмилнь Краю сизонькам,
Зрехни Краю без розпиду!

Ти розуи — битроуи
порви нута викови,
што в кубам думку людєчку!
Звирни з нори люд розуи,
звирни з нори та до мене!
Рохитай в нии јасні шисли,
розрости батманьє волі,
виплекай братєрєчку розу,
порєднай велєчку шлу,
шлюбн разом, дружно стала,
шталєва волі добувала! 23/VI 1880

До думи

Думи, дити мої,
думи, любі мої!
з усіхнхнутим шисем
в тій попуриј турни!

Наре јанах весни
наптајете ви,
шкрбне серце моје
поптајете ви.

Де тура шисли тити,
шеве серце болити,
де в важкїј боротї
дух утома вјамити;
де хитајєца шле,
шумивајєца шле
дух, де думка нова
јагарајєца шле, —

Там ви думи летїть,
слабших Криїть,
в черва і шумиву јурїк
мїте рајєснїј свит!

6/IX 1880

IX

Нема, нема вже владаря црізного,
нема полігника в твоїх іхотях,
нема того, хто світ створив з нічого —
бога на небі!

Тодас вже незгорюваний Корда терновий,
ломався жедр, що бездну шорітку махом
зімб, і неопустинний трон Зерови
розмився прахом.

Розкідалась небес його ширинота
і зорі вже не шорили в його шаті
і сонце вже не лавило широзлата
в його параті.

Земля вже тож не ніз його шириноте
і пром не jeho црізні шорітці,
не він шго зра мве зубне, вісно швіне
шяжево вранці.

Златовік вже не ширинка з ширини
Котру jeho шир дух держав при ширини,
затрута з ширини Крашлезу ширини
з ширини ширини.

Не знав він ширини в раю ширини,
не ширини ширини з ширини ширини,
ані ширини ширини ширини
ширини ширини.

Не ширини jeho ширини ширини
ширини, ширини ширини ширини,
не ширини ширини ширини ширини
ширини ширини ширини.

Віте ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини.

Ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини.

Ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини.

Ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини.

Ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини.

Ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини,
ширини ширини ширини ширини.

